

HOGY IS VAN EZ VÁROSUNKBAN?

A HULLADÉK KEZELÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI

A modul szerzői: Jászberényi Matild
Dani Jánosné

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

1. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

Tevékenységek – időmegjelöléssel		A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök /melléletek	
				Diák	Pedagógus
I. Ráhangolás, a feldolgozás előkészítése					
I/a A probléma felvetése: Szemetelnek-e az állatok? Az állatok környezetbarát életmódja					
A	A gyerekek megnéznék egy természetfilm részletet, mely „állati lakóhelyekről” szól. 10 perc	Információszerzés Megfigyelés Figyelem	Frontális osztálymunka – szemléltetés		P1 (Film)
B	A gyerekek bábjátékot készítenek az adott szituációra. 10 perc	Ismeretek előhívása Figyelem Empátia	Frontális osztálymunka – szemléltetés		P2 (Síkbáb)
C	A gyerekek beszámolnak eddigi ismereteikről az állatok és élőhelyeik témában. 10 perc	Ismeretek előhívása Emlékezet Szóbeli kifejezőkészség	Frontális osztálymunka – megbeszélés		
I/b Párhuzamok az emberek életmódjával					
A	A gyerekek megnevezik az ember életteréhez kapcsolódó helyeket, helyszíneket, tárgyakat. 15 perc	Szókincsfejlesztés Figyelem, Emlékezet Szerialitás	Frontális osztálymunka – szemléltetés, megbeszélés		P3 (Emberi élettér)
B	A gyerekek elkészítik a szöveges fogalomkártyák képi ábráit. Megfogalmazzák az emberek és állatok lakóhelyének, otthonának, élelem beszerzésének, hulladék, szemet elhelyezésének különbségeit. 15 perc	Finommozgás fejlesztése Képzelet Szókincs Szóbeli kifejezőképesség	Frontális osztálymunka – önálló feladatmegoldás		P4 (Kártyák)

Tevékenységek – időmegjelöléssel		A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök /mellékletek	
				Diák	Pedagógus
C	A tanulók felismerik és csoportosítják a fogalmak színes képi kártyáit. Megfogalmazzák az emberek és állatok lakóhelyének, otthonának, élelem-beszerzésének, hulladék, szemét elhelyezésének különbségeit. 15 perc	Csoportosítás Rendszerezés Figyelem Szókincs Szóbeli kifejezőképesség	Frontális osztálymunka – megbeszélés		P4 (Kártyák)
I/c Bemutató terepasztalon					
A	A gyerekek szabadtéri homokozóban megépítik a helyi sajátosságoknak megfelelő utcákat, domborzatot. Az ismert fogalmakat, helyszíneket képes kártyákkal bejelölni. A tanító felvetésére arról beszélgetnek, hogy hova lesz a felgyülemlett hulladék. Ez utóbbit a gyerekek megfigyelik otthon és az iskolában. 15 perc	Együttműködés Kreativitás Összefüggéskezelőképesség Türelem	Frontális osztálymunka – szemléltetés, beszélgetés	Szabadtéri homokozó, szókétyák	
B	A gyerekek terepasztalon megépítik a helyi sajátosságoknak megfelelő utcákat, domborzatot. Az ismert fogalmakat, helyszíneket képes kártyákkal bejelölni. A tanító felvetésére arról beszélgetnek, hogy hova lesz a felgyülemlett hulladék. Ez utóbbit a gyerekek megfigyelik otthon és az iskolában. 15 perc	Együttműködés Kreativitás Összefüggéskezelőképesség Türelem	Frontális osztálymunka - szemléltetés, beszélgetés	Terepasztal (140x10cm, 10 gyerekenként egy db)	

Tevékenységek – időmegjelöléssel		A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök /melléletek	
				Diák	Pedagógus
II. Új tartalom feldolgozása					
II/a A hulladék különféle útjai település-típusonként					
A	A tanulók beszámolnak, hogy mit tudtak meg a különböző hulladékfajták szállításáról, feldolgozásáról. A tanító kiegészíti az ismereteket. A gyerekek kiegészítik az új fogalmak tábláival és tárgyakkal a homokozót. 20 perc	Rendszerezés Szókincsbővítés Együttműködés Kreativitás	Frontális osztálymunka – beszélgetés, magyarázat, szemléltetés	Szókártyák: „szeméttelep”, „szennyvíztelep”, speciális játékautók, homokozó	P5 (A hulladék útjai)
B	A tanulók beszámolnak, hogy mit tudtak meg a különböző hulladékfajták szállításáról, feldolgozásáról. A tanító kiegészíti az ismereteket. A gyerekek kiegészítik az új fogalmak tábláival és tárgyakkal a homokozót. 20 perc	Rendszerezés Szókincsbővítés Együttműködés Kreativitás	Frontális osztálymunka – beszélgetés, magyarázat, szemléltetés	Szókártyák: „szeméttelep”, „szennyvíztelep”, speciális játékautók, terepasztal	P5 (A hulladék útjai)
C	A gyerekek megtekintenek egy szemétszállító vagy szippantó járművet, és beszélgetnek a vezetőjével. 20 perc	Megfigyelés Szóbeli kifejezőkészség Figyelem	Frontális osztálymunka – szemléltetés, beszélgetés		
II/b Sajátos megoldások a hulladék hasznosításában (például hagyományok)					
	A gyerekek arról beszélgetnek, hogy ők hogyan tudják hasznosítani a hulladékot. 15 perc	Kreativitás fejlesztése Szóbeli kifejezőkészség	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		P6 (Hulladékhasznosítás)

Tevékenységek – időmegjelöléssel		A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök /mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Újrahasznosítás a családban, iskolában, mindenütt					
A	A gyerekek különféle hulladékokat vizsgálnak meg, és az újrahasznosításukról beszélnek. A tanító bemutatja az újrahasznosított termékeket és védjegyüket. 10 perc	Nyitottság fejlesztése Megfigyelés Szóbeli kifejezőkészség Képzelet Vitakészség	Frontális osztálymunka – szemléltetés, megbeszélés, magyarázat	Kesztyű, csipesz, nylon, tároló zacskók	P7 (Vizsgálat)
B	A gyerekek csoportokat alakítanak szimpátia alapján. A csoportok elkezdett történetek befejezését játsszák el. 10 perc	Rögtönzés Kommunikációs készségek Nyitottság Képzelet Vitakészség Kreativitás	Csoportmunka – szituációs játék	Kellékek az előadásokhoz	P8 (Szituációs játék)
III. Az új tartalom gyakorlása, összefoglalása, ellenőrzés és értékelés					
III/a Társasjáték (szabályjáték) a gyakorláshoz, összegzéshez					
	A diákok e társasjátékot készítik, majd a szabályok betartásával játszanak vele. 25 perc	Ismeretek alkalmazása Együttműködés Szabálytartás Kreativitás Alkotás	Csoportmunka – alkotás, játék		P9 (Jó lépések)

Tevékenységek – időmegjelöléssel		A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök /melléletek	
				Diák	Pedagógus
III/b Értékelés (új tapasztalatok próbája, megfigyelések, felismerések)					
A	A gyerekek szituációs játékot játszanak a családi bevásárlásról. 15 perc	Ismeretek alkalmazása Rögtönzés Empátia Képzelet Együttműködés	Csoportmunka – szituációs játék	Kis és nagy kiszerele- sű joghurt, cukor, liszt, flakon, tex- tilszalvéta, papírszalvéta, egyéb eszkö- zök a nagybe- vásárláshoz	
B	A gyerekek meglátogatják az iskola büfét. Az ott látottakat megbeszélik, értékelik. Megfogalmazzák, ők mit tennének másként. 15 perc	Megfigyelés Véleményalkotás	Frontális osztálymunka – szemléltetés, megbeszélés		
III/c Új szokások iskolai, otthoni rendje.					
	A gyerekek megbeszélik, hogy ezen túl mire fognak ügyelni. 5 perc	Szabályalkotás Felelősségérzet Gondoskodás	Frontális osztálymunka – be- szélgetőkör		P10 (Új szoká- sok)
III/d Értékelés					
A	A gyerekek segítő kérdések alapján értékelik a munkájukat. 3 perc	Értékelés Önreflexió Szóbeli kifejezőkészség	Frontális osztálymunka – meg- beszélés		P11 (Értéke- lés)
B	A tanító elkezd egy mondatot, a gyerekek be- fejezik: ezzel értékelik a munkát. 2 perc	Értékelés Véleménynyilvánítás Szóbeli kifejezőkészség	Frontális osztálymunka – meg- beszélés		P11 (Értéke- lés)

TANÁRI MELLÉKLET

P1 FILM

Ajánlott oktatófilm: Rovarok és más állatok: Mesék madara (A gólya) 52'-55'33" Televideó Kiadó

A gyerekek megismerkednek a táplálék, hulladék, ürülék forgalmával, megtudják, hogy élnek az állatok a hangyabolyban, madárfészekben, rókakotorékban, hol él a kutya, a macska.

P2 SÍKBÁB

Ajánlott síkbábok: fecskepár, fészek, tátogó fióka, gazdanövény: például káposztalevél, hernyó.

A gyerekek játszhatnak arról, hogy mit eszik az állat, milyenek a fészekrakási szokásai stb.

P3 EMBERI ÉLETTÉR

Az emberek élethelyének, lakásának megnevezése az állatokhoz képest (falu–város, családi ház–társasház). Létfenntartási cikkek bevásárló helyeinek megnevezése (bevásárlóközpont–vegyesbolt). Hova tesszük a hulladékot otthon, vagy az iskolában? (kuka, konténer, szelektív hulladékgyűjtő, esetleg komposzt).

P4 KÁRTYÁK

A gyerekek rajzolják meg, vagy a tanító készíti elő:

Továbbrajzolható fogalomkártyák: Falu- várostábla, családi ház, társasház, iskolaépület, bevásárlóközpont, vegyesbolt, kerékpár, autó, busz, villamos, kukásautó, szippantó kocs, kuka, konténer, szelektív gyűjtő, komposztáló.

Színes kép kártyák: Családi ház, társasház, iskolaépület, bevásárlóközpont, vegyesbolt, kerékpár, autó, busz, villamos, kukásautó, szippantó kocs, kuka, konténer, szelektív gyűjtő, komposztáló.

P5 A HULLADÉK ÚTJAI

Új fogalmak: szemételep, szennyvíz, szennyvíztelep, szippantó autó, kukás vagy szemétszállító autó.

P6 HULLADÉKHASZNOSÍTÁS

Megbeszélendő témák: Legjobb hasznosítás, ha kevesebbet szemetelünk, például kevesebb szennyvizet, csomagolóanyagot használunk! A homokozás utáni kézmosásnál hogyan használjunk kevesebb vizet? Családi háznál, de iskolában is kialakítható a komposztáló. A háziállatok a maradékainkat elfogyaszthatják. Az éghető növényi részek a kert talaját javítják.

P7 VIZSGÁLAT

Vizsgálandó hulladékok: háztartási szemét, papír, üveg, műanyag. Újrahasznosítható termékek védjegye: például újra hasznosított papír, flakon. Beszéljük meg a gyerekekkel, hogy otthon hogyan hasznosítják a kinőtt ruhákat, felgyülemelő újságpapírt, üvegeket? Hogyan lehetne otthon kevesebb a hulladék?

P8 SZITUÁCIÓS JÁTÉK

Az elkezdett történetek:

Az anya egy szakadt nadrágot nézeget, és kérdezi: Mit csináljak vele?

Szanaszét újságok hevernek. Az apa, kezében egy újsággal mondja: Kiolvastam...

A gyerek előtt papírszalvéta, textil szalvéta, műanyagzacskó. Kérdezi: Mibe csomagoljam?

(A csoportok mindegyik helyzetnél bemutatják a helyes és a helytelen hulladékkezelési módot, a nézőknek kell eldönteniük, melyik eljárás volt a helyes.)

P9 JÓ LÉPÉSEK

A „jó lépések” c. társasjátékot újrahasznosított kartondobozból készítsük el. A játéktáblán legyen 30 db üres mező és 15 képes mező. Ezek 30 cm-es talpnyomok, kartondobozból, felnőtt által kivágva. A képek a következők:

1. Csöpögő vízcsap („rossz” tevékenység)
2. Foltozott térdű gyereknadrág („rossz” tevékenység)
3. Eldobott almacsutka rácsos szeméttartóban („rossz” tevékenység)
4. Üvegpalack rácsos szeméttartóban („rossz” tevékenység)
5. Kuka mellett szemetek („rossz” tevékenység)
6. Kifli rojtos textilszalvétán („jó” tevékenység)
7. Összenyomott pillepalack („jó” tevékenység)
8. Szelektív hulladékgyűjtő („jó” tevékenység)
9. 2 dl-es dobozos üdítő szívószállal („rossz” tevékenység)
10. Kutyaürülék lapáttal, seprűvel („jó” tevékenység)
11. Vöröskereszt gyerekcipővel („jó” tevékenység)
12. Komposztáló fakeret almacsutkával („jó” tevékenység)
13. Komposztáló fakeret leveles ággal („jó” tevékenység)
14. Összekötegetelt újságpapír („jó” tevékenység)
15. A célmező: Földszimbólum ragyogó Nappal

Játékszabályok: két csoportban kell játszani (max. 16 fő). A csoportok dobnak a dobókockával, és a szerint lépnek. Ha olyan mező lépnek, ami „jó” tevékenységnek számít, akkor 3-at lépnek előre. A „rossz” tevékenységeknél 3-at lépnek hátra. Az ábrás és az üres mezők sorrendjét a gyerekek találják ki. A célmező mindig a végén van, és az győz, aki rá tud lépni.

A játék az életkor előre haladásával bővíthető!

P10 ÚJ SZOKÁSOK

Tegyenek javaslatokat a gyerekek a szemetes kezelésére, a papírfelhasználásra. Választhatunk felelősök környezetfigyelő szerepekre.

P11 ÉRTÉKEELÉS

Segítő kérdések: Mi az amit eddig nem tudtál, nem ismertél, és most megismerted? Milyen új dolgokat tanultál?

Befejezetlen mondat: Nekem az volt a legérdekesebb, hogy...

P12 BÁRMELY FELADATHOZ HASZNÁLHATÓ

Az alábbi feladatlap szöveges vagy képes formában készíthető el, és a csoport készség szintjének megfelelően használandó fel.

I. Miből lesz a hulladék, hová gyűjtjük? (kösd össze a megfelelőket!)

Grafikailag megkomponált szórt halmazban a következő fogalmak, illetve képeik:

Élelmiszer-vegyszercsomagolás (tejes doboz, fogkrém tubus) – kuka

Víz (mosdókagyló, WC kagyló) – szippantó autó

Papír (újság, iskolafüzet) – szelektív hulladékgyűjtő

Élelmiszer (dinnyehéj, saláta) – komposztáló

II. Karikázd be, melyik takarékosabb?

Csöpögő vízcsap – elzárt vízcsap

Pöfögő autó – bicikli

Visszaváltható üveges üdítő – műanyagpalackos üdítő

Villanykörte – takarékos izzó

Nylon zacskó – papírszalvéta

III. Rajzold be a hulladék útját! Vidd a hulladékot a feldolgozás helyére, egészítsd ki rajzzal!

Papírgyűjtő konténer	Papírgyár
.....	Szeméttelep
Fürdőkádb	Szennyvíztelep
.....	Folyó
Kuka	Komposztáló
.....	Szeméttelep
Almacsutka	Komposztáló
.....	Szemétdomb